

Moderní finská dřevěná architektura je známá teprve 20 let

Přestože má Finsko v oblasti dřevostaveb velmi dlouhou tradici, ve využití dřeva pro potřeby současné moderní architektury ale donedávna silně „pokulhávalo“ jak za svými severskými sousedy Norskem a Švédskem, tak i za ostatním světem. A to nejen v případě dřevěných silničních a dálničních mostů (viz **DM 10/2015**), které na rozdíl od jiných zemí zde až nyní zažívají svoji renesanci, ale také moderních bytových, komerčních či sakrálních dřevostaveb, které se v zemi tisíce jezer začaly výrazněji projektovat a budovat teprve před dvaceti lety.

Autor: Ing. František Novák
Kontakt: novak.sd@tiscali.cz
Foto: archiv Prof. Unto Siikanena

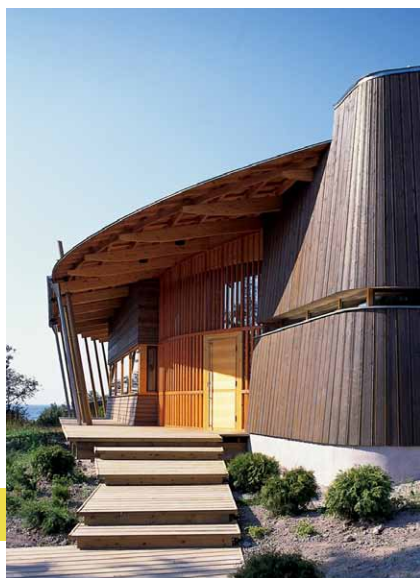
Touto pro nejednoho z nás asi překvapivou informací zahájil na jarním odborném semináři Dřevostavby ve Volyni finský architekt Prof. Unto Siikanen svoji přednášku na téma „20 let moderní architektury dřeva ve Finsku“. Finsko si malé uplatnění dřeva v nově budovaných stavbách začalo podle Prof. Siikanena uvědomovat již počátkem 90. let, kdy se vláda ve spojení s dřevozpracujícím průmyslem rozhodla na tuto skutečnost reagovat různými dotačními programy. K nejdůležitějším opatřením v tomto směru pak patřilo především zlepšení výuky na všech stupních vzdělávání a zintenzivnění vývoje v oblasti dřevostaveb. „Obecně se totiž počítalo s tím, že tehdejší zkušenosti odborníci stavebního oboru se budou s novými technikami těžko ztotožňovat a proto se vláda ve svých

programech orientovala hlavně na mladou generaci. Zpočátku se sice výsledky tohoto zaškolování a vývoje dostavovaly jen velmi pomalu, ale postupem času zájem o dřevo ve stavebnictví i přes recesi v 90. letech hodně vzrostl. Příčiněním nové generace odborníků se u nás začaly stavět dřevěné vícepatrové domy, dřevěné mosty, obytné komplexy a veřejné budovy,“ upřesnil Prof. Siikanen současný postoj Finů k dřevostavbám s tím, že dnes už stavby ze dřeva přestaly být zatěžovány nejrůznějšími předsudky (malá životnost, velké požární riziko, v případě mostů malá únosnost apod.) a jejich využití v soukromém i veřejném sektoru se stále rozšiřuje. Jako příklad pak krátce představil i několik inovativních dřevěných staveb, postavených ve Finsku v posledních dvaceti letech.

METSÄ-RANNIKKO, Rauma 1996

Jedná se o projekt moderního školícího centra s reprezentačními prostory továrny na buničinu, vybudovaného v roce 1996 ve městě Rauma na západním pobřeží Finska. Jde o soubor několika objektů (hlavní budova školícího centra s reprezentačními prostory a pomocné provozy včetně pro Finy nezbytné sauny) situovaných na skalnatém mořském břehu, které jsou vzájemně propojené nadzemními dřevěnými chodníky. Stavební skelety objektů, jejich fasády a obklady interiérů sestávají převážně ze dřeva, ve snaze zříditi moderní prostory s použitím tradičních finských dřevin a některých řemeslných postupů. Zmíněná sauna je zhotovena jako srubová stavba. Základ

Hlavní budova školícího centra METSÄ-RANNIKKO v Raumě s pohledem do jednoho z interiérů

ostatních objektů tvoří lepená konstrukce opláštěná zvenčí fasádními prkny s řezaným povrchem a zevnitř hoblovanými palubkami nebo překližkou. Vnější povrchy byly natřeny dřevním dehtem vypáleným tradičním způsobem v mířích nebo lněným olejem. Vnitřní stěny byly natřeny rovněž lněným olejem nebo voskem a některé plochy zůstaly neošetřeny.

VILLA INTO, Espoo 1998

Rodinný dům v Espoo na jižním pobřeží Finska je koncipován pro svobodného muže tak, aby mu umožňoval i bohatý společenský život. Tomu odpovídají i některé rozměrově velkoryse řešené prostory domu, zejména pak vysoký vestibul se schodištěm, které spojuje jednotlivé místnosti prostorově i funkčně. Ložnice a některé další místnosti jsou naopak relativně malé. Stavba se nachází na skále a je situovaná s výhledem na západ. Proti večernímu slunci zapadajícímu nad mořem je dům chráněn boční obloukovou stěnou a výrazným přesahem střechy. Od východu je interiér domu do značné míry chráněn před pohledy sousedů.

SIBELIUS-HALLE, Lahti 2000

Zatím nejvýznamnějším státem podporovaným projektem v oblasti dřevěné architektury je kongresové centrum s koncertním sálem SIBELIUS, zbudované v roce 2000 v jihofinském Lahti na břehu jezera Vesijärvi. Tuto nevšední stavbu, vytvořenou spojením bývalé zděné zrekonstruované truhlářské továrny s tzv. „Lesní halou“ a vlastním koncertním sálem, postavenými ze dřeva, jsme

Velkoryse řešený interiér rodinného domu VILLA INTO v Espoo

podrobně včetně konstrukce představili v DM 9/2014. Proto jen krátce připomínáme, že výjimečnost dřevostavby koncertního sálu pro 1250 posluchačů spočívá v konstrukci tzv. echo-komor, které lemují vnitřní prostor sálu a umožňují regulovat délku dozvuku až katedrálové akustiky, a které v přízemí slouží i jako vstupní cesty pro publikum.

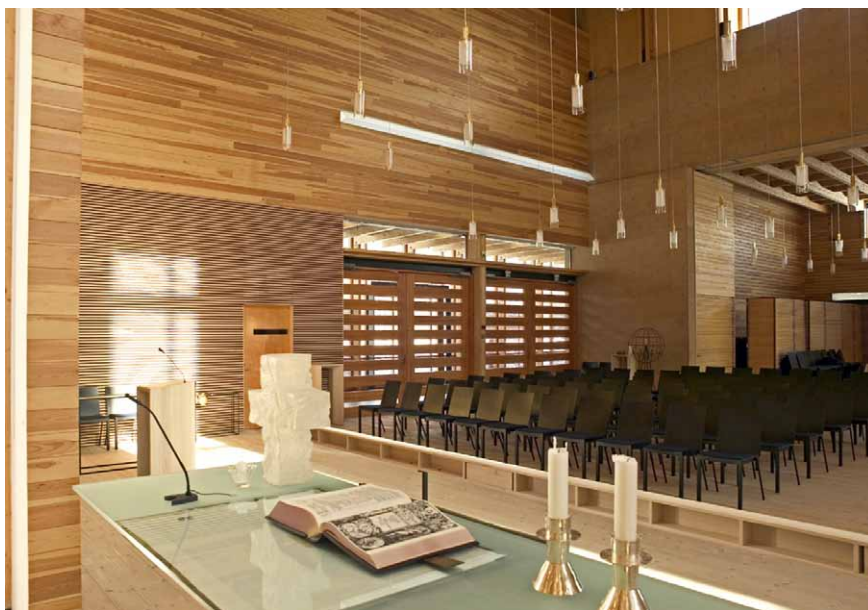
KIERIKKI, Yli-Ii 2002

Kierikki je roubená dřevostavba hlavní budovy archeologického centra v severofinské obci Yli-Ii, kde se nachází obnovená prehistorická rybářská vesnice z období kolem roku 4000 před Kristem. Budova je postavená ve tvaru stupňovité pyramidy, která byla odvozena od koncepce vnitřních prostorů. Uprostřed se nachází 12 metrů vysoký přednáškový sál, po jehož obvodu jsou umístěny výstavní a restaurační místnosti. Po vnějším obvodu stavby jsou umístěny veškeré pomocné prostory jako kuchyně, sociální zařízení, technická pracoviště, sklady a jiné.

Kostel LAAJASALO, Helsinky 2003

Architektonický návrh tohoto helsinského kostela, „pyšnicího“ se několika významnými oceněními, vychází z tradice starých finských dřevěných kostelů. Jeho součástí je samostatně stojící zvonice, která uvozuje přístup k vlastní budově kostela a přilehlého farního centra s kavárnou pro 80 lidí. Tyto objekty jsou zhotovené převážně ze dřeva, přičemž některé nosné konstrukce jsou zpevněny také betonem a ocelí. Obvodový plášť kostela, farního centra a část zvonice tvoří měděné pláty, zbytek vnějšího obložení je zhotoven z dřevěných prken. Interiéry jednotlivých prostorů se od sebe vzájemně odlišují – od nízké vstupní haly s hladkým stropem, přes vyšší kavárnu se stropem na principu „pergoly“, až po vysoký zářivý kostelní sál se zařízením z lípového a osikového dřeva. V případě potřeby lze tyto prostory spojit do jedné velké haly. Značnou část prostoru farního centra tvoří pro-

Kostel LAAJASALO v Helsinkách s přilehlým farním centrem a s kavárnou

Finský lesnický výzkumný institut METLA v Joensuu se zastavěnou plochou 7653 m²

sklená stěna. Do kostelního sálu denní světlo proniká prostřednictvím „světelných věží“ v rozích budovy, které v noci naopak svítí a připomínají majáky.

METLA, Joensuu 2004

Jedná se o komplex budov Finského lesnického výzkumného institutu (METLA), respektive jeho stále se rozšiřující pobočky v Joensuu ve východní části země. Jde současně také o první dřevěnou kancelářskou budovu ve Finsku s dosud největším navrženým a zrealizovaným dřevěným skeletem. Exteriér stavby připomíná v podstatě dřevěný kvádr a vzhled budov charakterizuje strohost. Zvýrazněn je přední dvůr tvořící vstupní bránu do komplexu budov, který je ohraničen stěnami se svislými fasádními palubkami vyrobenými ze sto let starých trámů z de-

molaných domů. Kanceláře, laboratoře a zkušební výzkumného institutu obklopují centrální nádvoří a prosklenou vstupní halu. Nádvoří dominuje přednáškový sál ve tvaru obráceného lodního trupu, interiéru pak šikmé sloupy ve vstupní hale a velkoryse pojaté otevřené galerie. Hlavní nosná konstrukce představuje flexibilní montovaný systém sloupů a průvlaků v modulu 7,2 m. Podružné konstrukce a vnitřní příčky byly navrženy v modulu 1,2 m tak, aby je v případě potřeby bylo možné přemístit. Sloupy, průvlaky a výplňové stěnové či stropní panely jsou zhotoveny z lepeného smrkového dřeva. Ze smrku je zhotovena také vnější fasáda, zevnitř jsou obvodové stěny obloženy překližkou. Stěny předního dvora ze starého dřeva a osikové šindele pokrývající konferenční místnost jsou povrchově upraveny dřevěným dehtem.

Šindelový kostel, Käräsämäki, 2004

Kostel v obci Käräsämäki, ležící v provincii Severní Pohjanmaa, navazuje na tradici dřevěných finských kostelů od lidových stavitelů. „Srdce“ kostela tvoří vnitřní roubená stavba, zvenčí obestavěná další dřevěnou konstrukcí, která je celá včetně střechy opláštěná šindelem. Kostel byl z velké části postaven řemeslným způsobem využívaným v 18. století a to z trámů s ručně tesaným povrchem a za pomoci dalšího ručního nářadí a dobového na místě zhotoveného zdvihacího zařízení. Ručně byl štipán také šindel, natřený dřevěným dehtem.

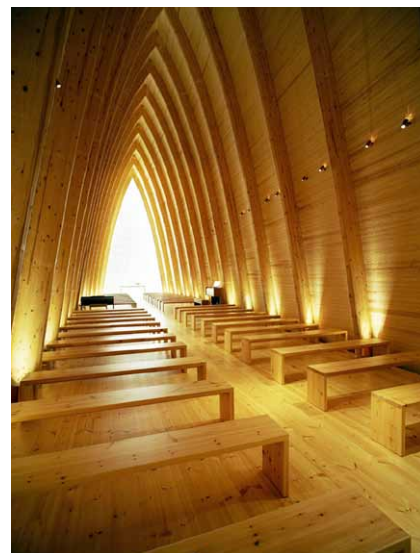
Kaple sv. Henrika, Turku 2005

O rok mladší kaple v přístavním městě Turku na jihozápadě země je naopak

Šindelový kostel v Käräsämäki s roubeným bohoslužebným prostorem

ukázkou současných možností využití dřeva v sakrální architektuře. Výchozí myšlenkou pro architektonický návrh kaple, která svým tvarem připomíná tělo ryby, je postupovat v pološeru potichu jejím prostorem až k světlem ozářenému oltáři. Tomu je pak přizpůsobeno její provedení, kde spolu se dřevem a mědí je zastoupeno i sklo, a to jak ve vchodovém, tak zejména v oltářním prostoru. Nosnou konstrukci tvoří do oblouku ohnuté nosníky z lepeného dřeva, které ční vzhůru jako rybí kosti a dávají budově její přírodní formu. Specifický charakter dřeva pak ještě zdůrazňuje četné zastoupení suků ve dřevě nosníků, které jsou tak v přímém kontrastu s naopak čistým dubovým dřevem vnějšího záklopu. Z venčí je budova opláštěná měděnými pláty. Podlaha a ostatní vnitřní vybavení (oltář, kříž a lavice) jsou rovněž z dubu.

Kaple sv. Henrika v Turku

PILKE, Rovaniemi 2010

Pilke je novou kancelářskou a prezentační budovou lesního úřadu a výzkumného střediska v Rovaniemi na severu Finska, kde v současné době pracuje asi 130 lidí. Součástí třípatrového objektu je kromě kanceláří a různých technických pracovišť také velká prezentační hala s expozicí současného lesnictví. Nosnou konstrukci tvoří dřevěný skelet z lepených sloupů a nosníků, které jsou v některých částech až 1,5 m silné. Primární a sekundární konstrukční prvky obvodových stěn a stropů jsou přiznané v interiéru. U obvodových stěn jsou zvenčí opláštěné prefabrikovanými sendvičovými panely s fasádou z vodorovných smrkových prken, povrchově upravených tmavou lazurou.

Kancelářský a prezentační komplex lesního úřadu PILKE v Rovaniemi

Gösta pavilon, Mänttä 2014

Gösta pavilon je rozšiřující přístavbou muzea moderního umění Serlachius v Mänttä na jihovýchodě země. Součástí objektu je především slavnostní sál, muzejní prodejna a restaurace a dále prostory pro skladování a konzervování uměleckých sbírek. Nový pavilon byl napojen prosklenou chodbou na stávající objekt muzea z roku 1935. Architektonickým cílem bylo vytvořit harmonii mezi vnějším a vnitřním prostředím a docílení dialogu se stávající budovou a přírodou. Pavilon je 135 m dlouhý a v nejvyšším bodě 17 m vysoký. Nosnou konstrukci tvoří asi stovka lepených BSH modulů přiznaných z exteriéru i interiéru. Fasádu vytváří střídavě sklo a svislá smrková prkna, ošetřená lazurou.

Gösta pavilon muzea moderního umění Serlachius v Mänttä

